

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3176/2023. (IV. 6.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Budapest Környéki Törvényszék mint másodfokú bíróság 4.Bpkf.462/2022/4. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője (dr. Bagó-Rónai Ivett ügyvéd) útján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján kezdeményezte az Alkotmánybíróság eljárását.
- [2] 1.1. A panasz alapjául szolgáló ügy tényállása szerint az indítványozó 2017. március 13. napján kártalanítási kérelmet nyújtott be az illetékes büntetés-végrehajtási intézetnél. Kérelmében a 2007. június 10. és 2017. március 13. napja közötti fogvatartási időszak során tapasztalt alapvető jogokat sértő elhelyezési körülményeket kifogásolta. Miután az indítványozó 2013. június 6. napján büntetését kitöltve szabadult az őt akkor fogvatartó büntetés-végrehajtási intézetből, ezért 2007. június 10. napja és 2013. június 6. napja közötti időszak tekintetében illetékesség folytán és áttétel útján járt el a Budapest Környéki Törvényszék az ügyben.
- [3] Az indítványozó korábbi fogvatartott, hivatkozott kérelmében többek között a túlzásfolttság mellett a szellőztetés elégtelen voltára, a nem megfelelő tisztálkodási körülményekre, a rossz minőségű élelemre, a mellékhelyiség nem megfelelő leválasztására, továbbá a kártevők zárkában történő jelenlétére is. Nyilatkozott ezen felül arról, hogy az alapvető jogait sértő elhelyezési körülmények miatt 2016. február 5. napján az Emberi Jogok Európai Bíróságánál (a továbbiakban: EJEB) is nyújtott be kérelmet, amelyet nyilvántartásba vettek. Az EJEB a későbbiekben nem kötelezte az államot kártérítésre.
- [4] A Budapest Környéki Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoportja 55.Bv.5105/2022/22. számú végzésével a 2011. május 27. napjától 2013. június 6. napjáig terjedő, 640 nap alapvető jogokat sértő fogvatartási időszak tekintetében 891 200 forint kártalanítást állapított meg az indítványozó részére a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (a továbbiakban: Bv. tv.) 75/B. § alapján.
- [5] 1.2. Az ügyészi fellebbezés folytán másodfokon eljáró Budapest környéki Törvényszék, az elsőfokú döntést megváltoztatta és a kártalanítási kérelmet 2007. június 10. napja és 2013. június 6. napja közötti sérelmezett időszak tekintetében érdemi vizsgálat nélkül elutasította. Indokolásában kifejtette a bíróság, hogy az indítványozó esetében az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények 2013. június 6. napján, szabadulása folytán megszűntek. Ezzel kapcsolatosan hivatkozott a Bv. tv. 436. § (10) és (11) bekezdésében foglalt átmeneti rendelkezésekre. A vonatkozó szabályok alapján azon fogvatartottak kártalanítási jogosultsága megalapozott, akiknek a sérelme a Bv. tv.-t módosító a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény és ehhez kapcsolódóan más törvények módosításáról szóló 2016. évi CX. törvény (a továbbiakban: Mód. tv.) hatálybalépése előtt 1 éven belül szűntek meg a sérelmes körülmények, illetve akik emiatt az EJEB-hez nyújtottak be kérelmet. A második fordulat szerint abban az esetben megfelelően megalapozott a kérelem, amennyiben azt az EJEB a módosítás hatálybalépésének napjáig nyilvántartásba vette, kivéve ha a fogvatartott a kérelmét 2015. június 10. napját követően nyújtotta be és a sérelmes körülmények megszűntétől több mint hat hónap eltelt [Bv. tv. 436. § (10) bekezdés b) pont].
- [6] Miután az indítványozó szabadulása, tehát a sérelmes helyzet megszűnése és az EJEB-hez történő kérelem benyújtása között több mint hat hónap eltelt, a másodfokú bíróság a 4.Bpkf.462/2022/4. számú döntésével az alapul fekvő kártalanítási kérelmet a Bv. tv. 75/L. § a) pontja alapján, elkéslettségre hivatkozva érdemi vizsgálat nélkül elutasította.

- [7] 2. Az indítványozó ezt követően alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, amelyben a Budapest Környéki Törvényszék mint másodfokú bíróság 4.Bpkf.462/2022/4. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte, mert véleménye szerint az sérti az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdését, a III. cikkét és a XXVIII. cikk (1) bekezdését.
- [8] 2.1. Alkotmányjogi panaszában és annak kiegészítésében az indítványozó előadta, hogy az eljáró másodfokú bíróság tisztességtelen módon, alaptörvény-ellenes okokra hivatkozva utasította el kártalanítási kérelmét érdemi vizsgálat nélkül. Az Alaptörvény III. cikkében foglalt kínzás és embertelen bánásmód tilalmának megsértését abban látta, hogy a másodfokon eljáró bíróság nem biztosított számára utólagos kompenzációt az elszennvedett sérelmeiért azzal, hogy mellőzték a körülmények érdemi vizsgálatát. Tette ezt annak ellenére, hogy ezen alapjog abszolút természetéből következően, annak érvényesülését minden esetben, így a fogvatartottak esetében is biztosítani kell.
- [9] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes bírósági eljárás megsértése körében hivatkozott az indítványozó az Alkotmánybíróság állandó gyakorlatára, miszerint a tisztességes eljárás egy olyan minőség, amelyet az eljárás egészének és összes körülményének figyelembevételével és mérlegelésével lehet csupán megítélni. E körben értekezett az indítványozó arról, hogy a Bv. tv. 436. § átmeneti rendelkezéseinek téves alkalmazásával olyan követelményt támasztottak visszamenőlegesen vele szemben, amelynek nem tudott megfelelni. Mindezzel a visszaható jelleggel történő értelmezéssel az Alaptörvény Q) cikkével és B) cikk (1) bekezdéséből levezethető jogbiztonság követelményével ellentétes döntést hozott a bíróság.
- [10] Utalt rá beadványában az indítványozó, hogy a 2013. júniusi szabadulása után ismételt fogvatartásba került és az EJEB gyakorlata alapján a többszörös, egymást követő fogvatartási időszakokat együttesen kell kezelni, amennyiben a két időszak között nem telt el hat hónap. Ilyen esetekben a jogvesztő határidő az utolsó időszak végétől kezdődik. Ennek értelmében – az indítványozó álláspontja alapján – kérelme határidőben érkezett.
- [11] A jogalkotó célja a Bv. tv. módosításával és az átmeneti rendelkezésekkel az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények hazai orvoslásának lehetőségének megteremtése volt. Ezt üresítette ki a bíróság a döntésével és lehetetlenítette el az indítványozót az őt ért sérelmeinek megfelelő kompenzálásától. Kifejtette végezetül, hogy a tisztességes bírósági eljárás részelemét képező hatékony bírói jogvédelem követelményének nem elég csupán formálisan érvényesülnie, ahogy jelen esetben történt. Érveinek alátámasztásaként több korábbi Alkotmánybírósági döntésre, továbbá az EJEB esetjogára is hivatkozott az indítványozó.
- [12] 3. Az Abtv. 56. §-a alapján az Alkotmánybíróság először az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának kérdésében dönt, ennek során mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának feltételeit. A befogadás visszautasítása esetén a tanács rövidített indokolással ellátott végzést hoz, amelyben megjelöli a visszautasítás indokát.
- [13] Az Alkotmánybíróság az Abtv. 50. § (1) bekezdése és az Ügyrend 5. § (1) bekezdése alapján tanácsban járt el, és az indítványozó panaszának vizsgálata alapján azt állapította meg, hogy az alkotmányjogi panasz az alábbi okok miatt nem fogadható be.
- [14] 3.1. Az indítványozó az Abtv. 27. §-ára alapított alkotmányjogi panaszában a támadott végzések alaptörvényellenességét az Alaptörvény több rendelkezésének a sérelmére alapozta. Az Abtv. 27. §-a alapján alaptörvényellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti vagy hatáskörét az Alaptörvénybe ütközően korlátozza, és az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.
- [15] 3.2. A másodfokú bíróság végzése ellen nincs helye fellebbezésnek, az Abtv. 27. §-a szerinti indítvány tehát e tekintetben megfelel a törvényi feltételeknek.
- [16] Jelen ügyben az alkotmányjogi panaszt az alapul szolgáló, kártalanítási igényt előterjesztő személy nyújtotta be az ügyét érdemben lezáró bírósági végzéssel szemben, így az indítványozó érintettnek tekinthető, jogosult volt az alkotmányjogi panasz előterjesztésére.
- [17] A fentiek mellett megállapítható, hogy az indítványozó az Abtv. 30. § (1) bekezdésében meghatározott határidőn belül terjesztette elő az indítványát.

- [18] 3.3. Az Abtv. 52. § (1) bekezdése alapján az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia, az 52. § (1b) bekezdés b), d), és e) pontjai alapján a kérelem akkor határozott, ha az indítványozó megjelöli az Alaptörvény megsértett rendelkezéseit; az Alaptörvényben biztosított joga sérelmének lényegét; valamint ha indokolást ad elő arra nézve, hogy a támadott bírósági döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezésével.
- [19] 3.4. Az Alkotmánybíróság az indítványnak az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése és XXVIII. cikk (1) bekezdése kapcsán megállapította, hogy az indítvány megfelel az Abtv. 52. § (1b) bekezdésében támasztott – a határozott kérelemre vonatkozó – törvényi feltételeknek. Az indítványozó megjelölte ugyanis az Alaptörvény sérelmesnek vélt rendelkezését és ezek tekintetében részletesen meg is indokolta sérelmének mibenlétét.
- [20] Ugyanakkor az Alkotmánybíróság megállapította azt is, hogy az indítványozó az Alaptörvény III. cikk tekintetében nem fejtett ki alkotmányjogilag értékelhető indokolást arra nézve, hogy a támadott bírósági döntések miért ellentétesek az Alaptörvény megjelölt rendelkezésével, tehát nem felel meg a határozott kérelem Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pontjában megfogalmazott indokolási kötelezettség követelményének. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint az indokolás hiánya az ügy érdemi elbírálásának akadályá {lásd pl. 3058/2016. (III. 22.) AB végzés, Indokolás [11]; 3245/2016. (XI. 28.) AB végzés, Indokolás [10], [13]}.
- [21] Erre figyelemmel az alkotmányjogi panasz – az említett alaptörvényi rendelkezések tekintetében – érdemi elbírálásra nem alkalmas.
- [22] 4. Az Abtv. 29. §-a a befogadhatóság további tartalmi feltételeként nevesíti azt is, hogy a panasznak a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést kell tartalmaznia.
- [23] 4.1. Az indítványozó szerint a bíróságok a Bv. tv. 436. § (10) bekezdését tévesen, és így a tisztességes bírósági eljárás, továbbá a visszaható hatályú jogalkalmazás tilalmának követelményébe ütköző módon alkalmazták és utasították el érdemi vizsgálat nélkül a kártalanítási kérelmet, a 2017. január 1-jén hatályba lépett Mód. tv. által módosított Bv. tv. 436. § (10) bekezdésében foglalt feltételek hiánya miatt. Nevezetesen amiatt, mert az említett bekezdés b) pontjának második fordulata alapján az EJEB-hez a sérelmes fogvatartási körülmények miatti kérelemét 2015. június 10. napján nyújtotta be az indítványozó és tekintettel arra, hogy – az alapul fekvő kártalanítási eljárásban – 2013. június 6. napján szabadult büntetéséből, elkésetten.
- [24] A vonatkozó bekezdéshez fűzött indokolás alapján a módosító törvény „a Bv. tv. átmeneti rendelkezéseket határozza meg, hogy az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatt korábban bekövetkezett sérelmek esetén – ide értve az EJEB által már befogadott kérelemmel érintett eseteket is – milyen feltételek mellett kerülhet sor az újonnan bevezetésre kerülő kártalanítási eljárás megindítására.”
- [25] Ahogy arra az indítványozó is utalt beadványában, az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a Bv. tv. új, az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatti kártalanításra vonatkozó – és a konkrét esetben alkalmazott – szabályai kizárólag jogot megállapító jogszabálynak minősülnek, amelyek nem hordoznak hátrányos tartalmat, a hatálybalépést megelőző időre nem állapítanak meg kötelezettséget, kötelezettséget nem tesznek terhesebbé, valamint nem vonnak el és nem korlátoznak jogot, illetve nem nyilvánítanak valamely magatartást jogellenessé, jogalakító hatásuk csak a jövőre nézve van {3295/2018. (X. 1.) AB határozat, Indokolás [30]}.
- [26] Következésképpen a jogalkotó által bevezetett kártalanítási kérelem általános szabályához képest – az azzal egyidőben hatályba lépő – átmeneti rendelkezés teszi egyáltalán lehetővé a korábban (hatályba lépést megelőzően) bekövetkező sérelmek esetén járó kártalanítás lehetőségét az abban rögzített feltételek egyikének való megfelelés esetén. Ezen feltételnek való megfelelést – a korábban bekövetkezett sérelmek esetén – pedig a bíróságok vizsgálhatják kérelem alapján, ahogy azt jelen esetben is tették. Ezzel összefüggésben az Alkotmánybíróság rámutat arra, hogy alkotmányjogi panasz alapján eljárva csak az alkotmányossági szempontokat vizsgálja, tartózkodik attól, hogy a jogszabályok értelmezésére és azok alkalmazására hivatott bíróságok tevékenységét törvényességi-jogalkalmazási kérdésekben felülbírálja. „Az a tény, hogy az eljáró bíróságok az indítványozó által irányadónak tartott értelmezéstől eltérően értelmezték az alkalmazott jogi normát, önmagában nem veti fel a támadott bírói döntéseket érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét, és nem alapoz meg alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést sem.” {3060/2016. (III. 22.) AB végzés, Indokolás [41]}
- [27] Megjegyzi továbbá az Alkotmánybíróság, hogy az alapul fekvő ügyben eljáró bíróság – a támadott végzésében – az iratok és a rendelkezésre álló dokumentumok vizsgálata alapján döntött az elkésettség kérdéséről és a beadvány érdemi vizsgálat nélküli elutasításáról. Mind az elsőfokú, mind a támadott másodfokú döntés

a 2007. június 10. napja és 2013. június 6. napja közötti fogvatartási időszak tekintetében járt el és döntött, az elsőfokú döntés ellen az indítványozó nem élt fellebbezéssel, és azt nem is vitatta. Az általa – az alkotmányjogi panaszában – hivatkozott további fogvatartási időszakokat nem vizsgálták és nem is vizsgálhatták a bíróságok, tekintettel arra, hogy az indítványozó 2013. június 6. napján büntetését kitöltve szabadult, ahogy erre a döntéseikben is utaltak. A támadott, sérelmesnek vélt végzés tehát az alapul fekvő tényállás alapján és a jogszabályi rendelkezések maradéktalan megtartásával született.

- [28] 4.2. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog és a visszaható hatályú jogalkalmazás tilalma kapcsán állított sérelmén keresztül valójában a számára kedvezőtlen bírói döntések tartalmi, törvényességi szempontú kritikáját fogalmazta meg. Az indítványozó bírói döntésekkel szemben felhozott minden kifogása lényegileg a bírói törvényértelmezést támadja és annak rá nézve kedvezőbb értékelését várja el az Alkotmánybíróságtól.
- [29] A fentebb kifejtettek tekintettel megállapítható, hogy az alkotmányjogi panasz az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése, továbbá a XXVIII. cikk (1) bekezdése tekintetében nem felel meg az Abtv. 29. §-ában foglalt követelményeknek.
- [30] 5. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *a)* és *h)* pontja alapján, figyelemmel az Abtv. 56. § (2) és (3) bekezdésében foglaltakra, az alkotmányjogi panaszt visszautasította.

Budapest, 2023. március 21.

Dr. Márki Zoltán s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Handó Tünde s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Márki Zoltán s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
előadó alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1326/2022.

